

Ἡ νῆσος Ρόδος. — Ἀποψὺς μερικὴ τῆς πόλεως

ΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

ΡΟΔΟΣ

Ἡ νῆσος Ρόδος, πολυάνθρωπος κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα, ἔστι ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 300,000 κατοίκων, ἦτο διάσημος διὰ τὸ ἐμπόριον, τὴν ναυτιλίαν, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας. Ὁ Στράβων τὴν ὀνομάζει θαυμαστὴν διὰ τε τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν εἰς τὰ ναυτικὰ ἐπίδοσιν, ἐξ ὧν τοσοῦτος εἰσεκομίζετο πλοῦτος καὶ εὐμάρεια, ὥστε διὰ τὰ κατασκευασθῇ ὁ περιλάλητος Κολοσσὸς τῆς Ρόδου τῷ 290 π. Χ. ἐδαπάνησαν οἱ Ρόδιοι τὸ μυθῶδες τότε ποσὸν τῶν 300 ταλάντων. Τὸ τεράστιον ἀγάλμα, τὸ ὑπὸ τοῦ Λινδίου τεχνουργηθὲν καὶ ἔχον ὕψος 76 πῆχεων, ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὸν πολιούχον θεὸν τῆς νήσου — τὸν Φοῖβον Ἀπόλλωνα, ἐχρησίμευε δὲ καὶ ὡς φάρος τηλαυγῆς διὰ τοὺς ναυτιλλομένους. Ἐφημίζετο διὰ τοὺς λιμένας, τὰς ὁδοὺς, τὰ τείχη καὶ τὰ παντοῖα ἐξωραϊστικά ἔργα. Εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς λεωφόρους ἀντιμέτωπα ἴσταντο τὰ χρυσοποίκιλτα ἀγάλματα τοῦ Λογίου καὶ τοῦ Κερδίου Ἑρμοῦ. Βαθμηδὸν εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἐξίκετο ἡ στρατιωτικὴ καὶ ναυτικὴ δύναμις τῆς Ρόδου, ὥστε ἀπέβη ἡ μόνη θαλασσοκράτειρα τῆς Μεσογείου, ἐκμηδενίσασα, αὐτὴ μόνη, τὰς περιφήμους ἐλεπόλεις τοῦ ἐκπολιορκήσαντος αὐτὴν Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ. Ἡ παρακμὴ τῆς ἤρχισε τὴν δευτέραν π. Χ. ἑκατονταετηρίδα. Ἀλλὰ καὶ τότε, τόσον ἦτο περίβλεπτος ἐπὶ πλούτῳ, ὥστε τρισχίλια ἀγάλματα ἐκόσμουσαν τὰς λεωφόρους καὶ τὰς πλατείας τῆς πόλεως. Τὴν Ρόδον συμμαχήσαν μετὰ τῶν Ρωμαίων κατὰ τοῦ Πομπηίου κατέλαβεν

ὁ Κάσσιος. Ἐλεηλάτησε τὴν πόλιν, κατέσφαξε τοὺς ἀρχηγούς καὶ κατεσύλησε τοὺς ναοὺς καὶ τὰ καλλιτεχνικά κοσμήματα. Ἀπὸ τοῦ 44 π. Χ. προσηρτήθη ὀριστικῶς εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν Βασίλειον ὑπὸ τοῦ Βεσπεσιανοῦ, ἀλλ' ἐπὶ Κωνσταντίνου προσελήφθη εἰς τὸ Ἑλληνοβυζαντινὸν Κράτος.

Ὁ κολοσσὸς τῆς Ρόδου

Οὕτω ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑπῆρξεν ἡ πόλις τῶν σοφῶν, ὅπως αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Ῥώμη. Τῷ 1310 κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Φουλικίου Βιλαρέ, ἀρχηγοῦ τοῦ τάγματος τῶν Ἱπποτῶν, οὗ ἔδραν καὶ ὀρμητήριον κατέστησε τὴν νῆσον. Ἐπὶ 200 ἑκτοτε ἔτη ἡ Ρόδος διετέλεσεν ὑπὸ τὴν θρησκόληπτον κυριαρχίαν τοῦ τάγματος τούτου, ἀποτελουμένου ἐκ διαφόρων ἐθνοτήτων: Γάλλων, Ἰσπανῶν, Ἀγγλῶν, Ἰταλῶν. Τῷ 1530, μετὰ ἐννεάμηνον πολιορκίαν καὶ ἀλλεπαλλήλους ἐπιθέσεις 110,000 Τούρκων ὑπὸ τὸν Σουλεϊμάν, καθ' ὧν ἀντέταξε κρατερὰν ἄμυναν ὁ ἐκ 4,000 στρατὸς τῶν Ἱπποτῶν μετὰ τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ ἰσαριθμῶν Ἑλλήνων, ἡ πολυπαθὴς νῆσος περιήλθεν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἡ Ρόδος ἐχρη-

σίμευσεν ὡς σταθμὸς τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου καὶ τῶν στρατιῶν τοῦ Ἰμβραήμ, ὧν ἡ ἐπὶ μῆνας διαμονὴ ἀπέβη ὀλεθρία συμπληρώσασα τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς.

Σήμερον ἀριθμεῖ πληθυσμὸν 45,000 κατοίκων, ἐξ ὧν 4,500 Τούρκοι καὶ 2,500 Ἑβραῖοι κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ τῇ φρουρίῳ. Εἶνε ἔδρα Μητροπόλεως. Ἀνὰ τὰ μεγαλῆτερα χωρία τῆς νήσου λειτουργοῦν 15 περίπου ἀστυκαὶ σχολαί, εἰς τὰ λοιπὰ δὲ δημοτικαὶ τοιαῦται περιλαμβάνουσαι 2,000 μαθητῶν, οἵτινες μετὰ τῶν κεντρικῶν Σχολῶν τῆς πρωτευούσης ἀνέρχονται εἰς 2,350 μαθητάς, καὶ περὶ

τάς 1000 μαθητριάς. Ἐν τῇ πρωτευούσῃ ὑπάρχουσι τὸ Βενετόκλειον Γυμνάσιον καὶ τὸ Καζούλειον Παρθεναγωγεῖον, ἐν δὲ τῇ συνοικίᾳ Νεοχωρίου ἡ τετράτακτος Ἀμαράντειος Σχολὴ τῶν θηλέων.

Τὴν 22 Ἀπριλίου τοῦ 1912 ἡ Ρόδος κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ ἐκ 10—12,000 ἀνδρῶν στρατοῦ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἀμέλιο.

Χ Α Λ Κ Η

Ἡ μικρά, ὄρεινὴ καὶ βουνώδης νῆσος Χάλκη κεῖται πρὸς τὰ Β. τῆς Ρόδου ἀπέχουσα περὶ τὰ 8 μίλια ἀπὸ τῆς πλησιεστέρας ἀκτῆς καὶ περὶ τὰ 35 ἀπὸ τῆς πρωτευούσης τῆς Ρόδου. Ἐχει

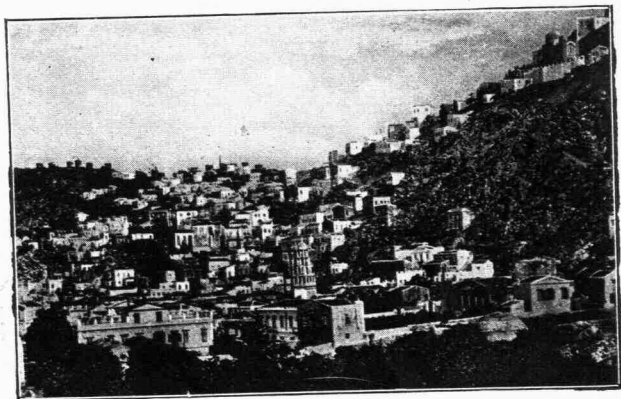

Ἡ Νῆσος Χάλκη. — Ἀποψὲς τῆς πρωτευούσης

κοιλιάδας καταφύτους καὶ εὐφόρους ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων, καί-
τοι στερουμένη πηγαιῶν ὑδάτων, κλίμα δὲ εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.
Κέκτηται ὠραῖον καὶ ἀσφαλῆ λιμένα, εἰς τὸ στόμιον τοῦ ὁποῖου
ἡ μικρὰ ἐρημόνητος «Νῆσος» λεγομένη ἀφήνει ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο
στενάς εἰσόδους. Κειμένη ἐγγὺς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ βλέπουσα πρὸς
τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, προφυλάττεται ἀπὸ τοῦς μεγάλους παγετοῦς
τὸν χειμῶνα καὶ εἰνε θροσερὰ κατὰ τὸ θέρος. Ὡς πρῶτοι οἰκισταὶ
κατὰ τοῦς ἀρχαιοτάτους χρόνους μνημονεύονται οἱ Φοῖνικες, χρη-
σιμοποιοῦντες τὴν αὐτόθι ἀφθονοῦσαν κογχύλην πρὸς παραγωγὴν
τοῦ περιφήμου πορφυροῦ χρώματος. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ σημερινοὶ
κάτοικοι ὀνομάζουσι «Πορφύραν» τὴν κογχύλην, σώζεται δὲ καὶ
τοποθεσία οὐχὶ μακρὰν τοῦ λιμένος καλουμένη «Φοινίκη». Μετὰ
τοῦς Φοῖνικας κατέφκησαν τὴν νῆσον Δωριεῖς. Ὁ ἀρχαῖος συνοι-
κισμὸς ἦτο εἰς τὸ νῦν λεγόμενον «Χωρίον», ἔνθα ἀνεκαλύφθη καὶ

τὸ ἀρχαῖον νεκροταφεῖον, τοῦ ὁποῖου τὰ καλλιτεχνικὰ ἀγγεῖα καὶ κτερίσματα μαρτυροῦν τὸν πολιτισμὸν τῶν ἀρχαίων κατοίκων. Ὑπερθεὶν τοῦ «Χωρίου» εὑρηται ἔτι ἐνετικὸν φρούριον κτισθὲν ὑπὸ τῶν καταλαβόντων τὴν νῆσον Ἑνετῶν. Ἐντὸς τοῦ φρουρίου κατέφυγον οἱ κάτοικοι ἀπὸ τὰς ληστοπειρατείας τῶν Ἀλγερίνων. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως μετόκησαν παρὰ τὸν λιμένα ἰδρύσαντες τὴν σημερινὴν πόλιν «Ἐμπορεῖον».

Οἱ κάτοικοι, ἀνερχόμενοι εἰς 4,000, ὅλοι Ἑλληνες, ἡσχολοῦντο κυρίως εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν. Ἀλλ' ἀπὸ τινων χρόνων ἤρχισαν μεταναστεύοντες εἰς τὸ Tarpon Springs τῆς Φλωρίδος ἐν Ἀμερικῇ

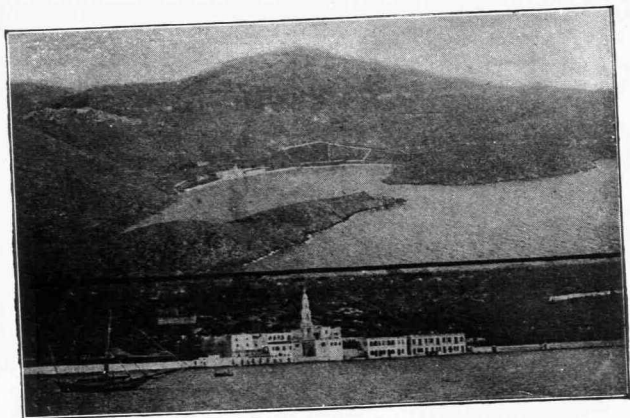
Γενικὴ ἀποψις τῆς Νήσου Σύμης

ἐλκυσθέντες ἀπὸ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκεῖ ἀνακαλυφθέντων σπόγγων. Συντηρεῖ σχολεῖον ἀρρένων ἐξ 80 μαθητῶν, μονοτάξιον σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον μὲ 60 μαθητρίας. Εἰς τὴν Χάλκην ὑπάγεται καὶ ἡ ἐγγὺς νησίς Ἀλιμνιά, ἡ ἀρχαία Τευτλοῦσα, κατοικουμένη ὑπὸ ὀλίγων γεωργῶν καὶ ποιμένων. Κατὰ τὰς ἐκάστοτε πολιτικὰς μεταβολὰς ἡ Χάλκη ἠκολούθησε τὴν τύχην τῆς Ρόδου, τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ὁποίας συμμετεῖχε πάντοτε. Κατελήφθη δὲ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν εὐθὺς μετὰ τὴν κατάληψιν ἐκείνης.

Σ Υ Μ Η

Μία τῶν νοτίων Σποράδων, ΒΑ. τῆς Ρόδου, ἡ Σύμη κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ὅτι ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Νηρεὺς συμμετέσχε τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου διὰ τριῶν νηῶν. Ἔχει περίμετρον 24 ναυτικῶν μιλίων, ἠκολούθησε δὲ καὶ αὐτὴ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν τύχην τῆς Ρόδου ὑποκύψασα εἰς

τὸν Σουλεϊμάν. Οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται περὶ τὰς 22,000, ὅλοι Ἕλληνες, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐτήσια πρόσδος ἀνέρχεται εἰς 1,500,000 φράγκων. Ἡ Σύμη ἐθεωρεῖτο ἀνέκαθεν καὶ διακρίνεται μέχρι σήμερον ὥς ἡ κυριωτάτη ἀγορὰ τῶν σπόγγων ἐν τῇ Μεσογείῳ, κεκτυμένη περὶ τὰ 320 πλοιάρια χωρητικότητος τόνων 1340 καὶ ἔχοντα πληρώματα 2650 ἀνδρῶν. Συντήρεῖ 1 ἡμιγυμνάσιον, δύο παρθεναγωγεία, δύο νηπιαγωγεία καὶ δύο γραμματιοδιδασκαλεῖα, ἀπασχολοῦντα ἐν ὅλῳ 23 διδασκάλους, 14 διδασκαλίσσας, μαθητὰς 1012 καὶ μαθητρίας 878. Ἡ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν ἐτήσια δαπάνη ἀνέρχεται εἰς 27.500

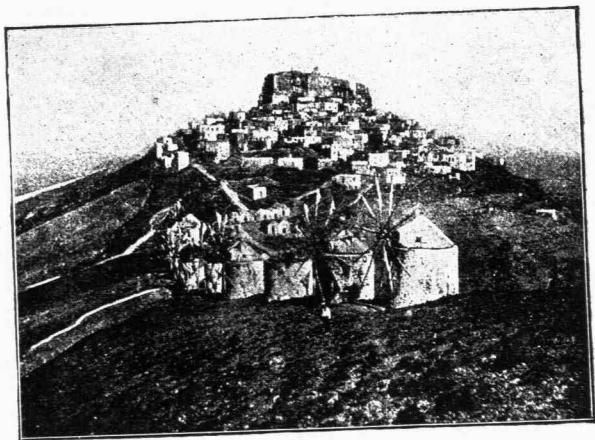
Ἡ ἐν Σύμῃ Μονὴ Πανορμίτου

φράγκα. Πλὴν τῆς σπογγαλιείας, οἱ Συμαῖοι διενεργοῦσι καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον καὶ διαμετακομίσεως, εἰσάγοντας ἐτησίως ἐμπορεύματα ἀξίας 5 — 6,000,000 φρ., ὧν μέρος μὲν καταναλίσκεται ἐπιτοπίως, τὸ δὲ πλεῖστον διαμετακομίζεται εἰς τὰς πέριξ νήσους.

ΤΗΛΟΣ

Μία καὶ αὕτῃ τῶν Σποράδων κεῖται πρὸς τὸ ΒΔ. τῆς Ρόδου εἰς ἀπόστασιν 65 ναυτικῶν μιλίων, καὶ πρὸς τὸ Ν. τῆς Νισύρου, ἐξ ἧς ἀπέχει περὶ τὰ 12 μίλια. Μεταγενέστερον, ἀπὸ τοῦ Μεσαίωνος καὶ ἐντεῦθεν, λέγεται Ἐπισκοπή. Οἱ πρῶτοι ἄποικοι Ἕλληνες ἦσαν Δωριεῖς. Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ὅτι ἡ Τήλος ἀπέστειλε δύο νῆας εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, κατὰ δὲ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἠκολούθησε τὴν βασιλίσσαν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ Ἀρτεμισίαν. Ἀλλὰ καὶ ἀποικίας ἔκαμε, καὶ δὴ ἐν Σικελίᾳ. Γέλων δὲ τῶν Συρακουσῶν λέγεται, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ὅτι κατήγετο

ἐκ Τήλου. Ἔχει περίμετρον 140 σταδίων, ἐφημίζετο δὲ διὰ τὴν κατασκευὴν ἀξιολόγων μύρων καὶ ἀλοιφῶν. Ἀνέδειξε δὲ καὶ ποιήτριαν ἐφάμιλλον τῆς Σαπφούς, τὴν Ἡρινναν, ἥς σώζονται τεμάχια ποιήματος ἐπιγραφομένου «Ἡλακάτη». Ὑπέστη καὶ αὕτη τὰς περιπετείας καὶ τὴν τύχην τῆς Ρόδου. Κατοικεῖται ὑπὸ δισχιλίων περίπου κατοίκων ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, καὶ διαιρεῖται εἰς δύο δήμους: «Μεγάλο χωριό» καὶ «Μικρὸ χωριό». Κέκτηται μικρὸν τεχνητὸν λιμενίσκον, ἐξ οὗ δι' ἱστιοφόρων διενεργεῖται τὸ ἐμπόριον τῆς νήσου μετὰ τῶν πέριξ. Ἔχει ἐκτενῆ καὶ κατάφυτον πεδιάδα ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων, ἰδίᾳ ἀμυγδαλῶν καὶ ἐλαιῶν. Τὸ «Μεγάλο

Γενικὴ ἄποψις Ἀστυπалаίας

χωριό» ἔχει περὶ τὰς 200 οἰκίας, δύο ναοὺς καὶ ἓν δημοτικὸν σχολεῖον. Κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν τὴν 29 Ἀπριλίου 1912.

ΑΣΤΥΠΑΛΑΙΑ

Κοινῶς λέγεται: «Ἀστροπαλειά». Κεῖται πρὸς τὸ ΜΔ. τῆς Ἀμοργοῦ, μετὰξὺ ταύτης καὶ τῶν νήσων Ἀνάφης καὶ Κῶ. Ἔχει περίμετρον 30 περίπου μιλίων. Ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν καὶ μόνην πολίχνην, μετὰ πληθυσμὸν ἀκραιφνῶς ἐλληνικὸν ἐκ 2,500 ψυχῶν. Εἶναι εὐφορὸς παράγουσα δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον, μέλι, κλπ. Ἔχει δὲ καὶ ἱκανὴν κτηνοτροφίαν. Ἡ περὶ τὴν Ἀστυπάλαιαν θάλασσα ἐφημίζετο ἐκπαλαί ὡς ἰχθυόεσσα, καθὰ μνημονεύει καὶ ὁ Ὅβιθιος. Ἐλέγετο «Τράπεζα Θεῶν» διὰ τὸ εὖχαρι καὶ τὸ κάλλος τῶν τοπίων τῆς. Ἡ νῆσος εἶνε ὄρεινῇ, ἀλλ' ἔχει πεδινὰ τμήματα

γόνιμα, ὧν τὸ μᾶλλον καρποφόρον ἡ «Μαλτεζάνα» ἀνεπτυγμένη εἰς ἀσφαλέστατον λιμένα, χρησιμεύοντα ἄλλοτε ποτε ὡς τὸ ὄρμη-
τῆριον Μελιταίων πειρατῶν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα. Ἐν Ἀστυπαλαίᾳ
ἀναφέρονται ἱερὰ τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ Διός, τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ
Ἀσκληπιοῦ, τῆς Περσεφόνης καὶ τῆς Ἀρτέμιδος. Κατὰ τὸν Ἡγή-
σανδρον ὑπῆρχε πλῆθος λαγῶν ἐν τῇ νήσῳ, πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν
ὀπείων ἐρωτηθεῖσα ἡ Πυθία ὑπέδειξε τοῖς κατοικοῖς νὰ τρέφωσι
κύνας πρὸς θήραν. Ἐκκλησιαστικῶς ἡ νῆσος ὑπάγεται εἰς τὴν
Μητρόπολιν Λέρου. Συντηρεῖ Ἀστικὴν Σχολὴν διηρημένην εἰς δύο
τμήματα, ἐλληνικὸν καὶ δημοτικόν, με 130 μαθητὰς ἐξ ἀμφοτέρων

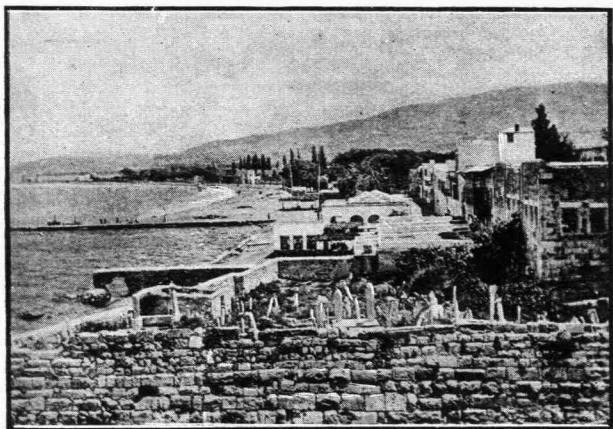
Κοινοτικά λουτρά τῆς Νισύρου

τῶν φύλων, διὰ κληροδοτημάτων Ἀστυπαλαίων εὐεργετῶν καὶ
ιδίως τῶν τοῦ ἀειμνήστου Ναρκίσσου Μορφينوῦ, διατελέσαντος ἐφη-
μερίου τῆς ἐν Λονδίνῃ Ἑλληνικῆς Κοινότητος καὶ καταλιπόντος
100,000 φρ., ἐκ τοῦ τόκου τῶν ὁποίων συντηροῦνται αἱ σχολαί.

ΝΙΣΥΡΟΣ

Μία καὶ αὐτὴ τῶν Σποράδων, ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Πορφυρίς κει-
μένη μεταξὺ τῆς νήσου Κῶ καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Κνιδίας
Χερσονήσου. Πρωτεύουσα εἶνε τὸ «Μανδράκι», ἀμφιθεατρικῶς ἐκτι-
σμένη ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τῆς νήσου, ἀλίμενος καὶ ἐκτεθει-
μένη εἰς τοὺς ἐτησίαις (μελτέμια), διό καὶ ἔχει κλῖμα ξηρὸν καὶ
ὕγιον. Κέκτηται θερμοπηγὰς θειούχων μεταλλικῶν ὑδάτων εἰς
τὴν θέσιν «Πάλοι», ἔνθα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα αἱ θερμοπηγαὶ τοῦ

Ἱπποκράτους. Ὁ ὀλίγος ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀνέρχεται εἰς 7.000 ἄμιγους ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Πλήν τῆς πρωτευούσης Μανδρακίου, ἐν τῇ νήσῳ ὑπάρχουν καὶ τὰ χωρία Ἐμπορεῖον, Νεικιά καὶ ὁ συνοικισμὸς «Πάλιοι». Ἐν Μανδρακίῳ λειτουργεῖ Σχολαρχεῖον καὶ Δημοτικὴ Σχολή, εἰς δὲ τὰ χωρία μόνον δημοτικὴ. Κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἐπὶ Φραγκοκρατίας, ἡ Νίσυρος ἐχρησίμευσεν ὡς φέουδον πολλῶν εὐγενῶν τοῦ τάγματος τῶν Ἱπποτῶν τῆς

*Αποψις τῆς πόλεως Κῶ

Ρόδου. Ἐπὶ τουρκοκρατίας διοικητικῶς ὑπήγετο εἰς τὴν νήσον Κῶ, ἐκκλησιαστικῶς δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ρόδου.

Κ Ω Σ

Μία τῶν Νοτίων Σποράδων καὶ αὐτὴ, κειμένη μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου Κνίδου (Κάβο-Κριοῦ) καὶ ἀπέναντι τοῦ ὁμωνύμου κόλπου. Κατὰ τὸν Στράβωνα ἔχει περιφέρειαν 500 σταδίων. Πεδινὴ κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶνε εὐφορωτάτῃ εἰς δημητριακοὺς καρπούς, εὐδοκιμεῖ δὲ ἐν αὐτῇ καὶ ἡ ἄμπελος. Ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀρχαία ρήτρα: «Ὅν οὐ θρέψει Κῶς, οὐδ' Αἴγυπτος». Κέκτηται πλοῦτον μεταλλικῶν πηγῶν, ἐκ τῶν ὁποίων περιώνυμος ἡ καλουμένη Κοκκινόπερον ἢ Εὐνόπερον. Τὰ πέριξ τῆς πόλεως, κατάφυτα ἐκ πλατάνων καὶ κυπαρίσσω, μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ κήπων πλουσίων εἰς δένδρα ὀπωροφόρα καὶ μάλιστα ἐσπεριδοειδῆ, παρέχουσι θελκτικωτάτην ἀπὸ τῆς θαλάσσης θέαν. Ὁ ἐν αὐτῇ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ

παρώρμησε τὸν Ἱπποκράτην πρὸς ἰδρυσιν τῆς περιωνύμου ἱατρικῆς σχολῆς. «Φησὶ δ' Ἱπποκράτην μάλιστα ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀνακειμένων θεραπειῶν γυμνάσασθαι τὰ περὶ τὰς διαίτας. Αὐτὸς τε δὴ ἐστὶ τῶν ἐνδόξων Κῶος ἀνὴρ. Καὶ αὕτη δ' οὐκ ἄσημος ἡ πόλις». Εὐρύτατα καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος, ἀποφέρουσα κατ' ἔτος περὶ τὰ 8.000,000 ὀκ. σταφυλῶν ἐξαγομένων εἰς τὴν νῆσον περὶ τὰ 3 ἑκατομ. τουρκικῶν γροσίων. Ἄλλοτε ἡ Κῶς διέτρεφεν ὑπὲρ τὰς 160,000 κατοίκων. Σήμερον ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 17,000, ἐξ ὧν δισχίλιοι Τούρκοι εὐρισκόμενοι ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν τῇ ἡμίσειαν ὥραν ταύτης ἀπεχούσῃ συνοικίᾳ Κερμετί. Τὸ πάλαι ἡ Κῶς ἐφημιζετο διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς μελανοὺς οἶνους τῆς καὶ διὰ τὰ περίφημα λευκὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα, «Κῶα» καλούμενα, τὰ ὁποῖα ἐφόρουσαν αἱ ἀριστοκρατικαὶ τάξεις ἐν Ρώμῃ. Πλὴν τῶν σταφυλῶν καὶ τῆς σταφίδος ἡ νῆσος ἐξάγει ἔλαιον, ἀμύγδαλα, κριθήν, σῖτον, σίσαμον, καπνόν, πορτοκάλια, λεμόνια καὶ ἄλλα ἐκλεκτὰ προϊόντα. Ἐχει δὲ καὶ ἀρκετὴν κτηνοτροφίαν. Ἐν τῇ πρωτεύουσῃ λειτουργοῦν: Ἀστικὴ Σχολή, Παρθεναγωγεῖον καὶ Νηπιαγωγεῖον, εἰς δὲ τὰ χωρία ἀνά ἐν ἀλληλοδιδασκτικόν.

ΚΑΛΥΜΝΟΣ

Ἡ νῆσος Κάλυμνος, ἐκ τῶν ἐν τῇ Αἰγαίῳ ἀνατολικῶν Σποράδων, κεῖται ΒΔ. τῆς Κῶ καὶ ΝΑ. τῆς Λέρου. Κατφεῖτο κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους ὑπὸ Καρῶν. Ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἦτο ἡδὴ ἑλληνικὴ ἐκπέμψασα καὶ αὕτη μετὰ τῶν γειτονικῶν νήσων πλοῖα κατὰ τῆς Τροίας. Ὅρεινὴ καὶ ἀνώμαλος κατὰ τὸ πλεῖστον κατοικεῖται ὑπὸ 20.000 κατοίκων εἰς τὴν πρωτεύουσαν Πόθαιαν, καὶ 3,000 εἰς τὴν ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχουσαν αὐτῆς Χώραν. Ἡ Πόθαια, ἀμφιθεατρικῶς ἀναρριχωμένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾷ τῆς νήσου, ἔχει οἰκίας λιθοκτίστους καὶ ὑψηλὰς ἐκ δύο καὶ τριῶν ὀρόφων, πολυπληθεῖς δὲ ναοὺς κεκοσμημένους δι' εἰκότων ἀρίστης τέχνης. Λειτουργοῦν ἐν αὐτῇ τὰ ἐξῆς Κοινοτικὰ Σχολεῖα: Τρεῖς Ἀστικαὶ Σχολαὶ ἐξάτακτοι, δύο πλήρη Παρθεναγωγεῖα, ἓν Γυμνάσιον καὶ δύο Δημοτικὰ Σχολεῖα μὲ προσωπικὸν ἐν ὅλῳ ἐκ 37 καθηγητῶν, διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν. Οἱ Καλύμνιοι, ἀπὸ δύο περίπου αἰώνων, ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν, οὐκ ὀλίγον πλοῦτον εἰσκομίζουσιν εἰς τὴν νῆσον. Ἄν καὶ ἡ νῆσος πετρώδης καὶ φαλακρά, ἔχει ἐν τούτοις, πλὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Ποθαίας, βριθόντος ἐξ 100 καὶ πλέον κήπων ἐσπεριδοειδῶν καὶ παντοίων ἄλλων κηπουρικῶν εἰδῶν, καὶ καταφύτους κοιλάδας. Περὶ τὰ 2,000,000 μεγάλων καὶ εὐχύμων μανταρινίων ἐξάγονται κατ' ἔτος εἰς Ρωσσίαν. Δυτικῶς πρὸς τὴν νῆσον Λέρον εἶνε ἡ κατάφυτος καὶ θροσόλουστος ὑπὸ τῆς θαλασσίας αὔρας ἐξοχή Ἐμπρός, ἐν ἣ παραθερίζουσι πλεῖστοι τῶν κατοίκων. Εἰς ἐν ὁροπέδιον δενδρόφυτον, εἰς 700 μέτρων ὕψος ὑπὲρ

τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ὑπάρχει μετόχιον τοῦ ἐν Πάτμῳ Μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν ὁ καὶ νῦν καλῶς διατηρούμενος λαμπρὸς βυζαντινὸς ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Πλὴν τῶν ἀφθόνων ἐσπεριδοειδῶν, ἄλλα προϊόντα τῆς νήσου,

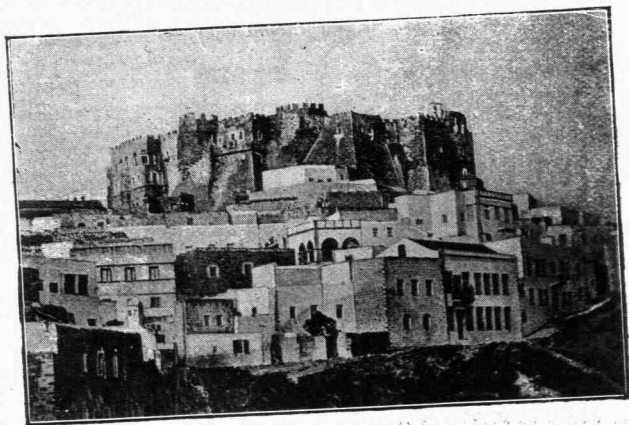
Καλυμνία κόρη νήθουσα

ὀλίγα μὲν ἀλλ' ἐξαίρετου ποιότητος, εἶνε τὰ σῦκα, ὁ οἶνος, τὸ ἔλαιον, ὁ τυρός, ἡ κριθή, ὁ σῖτος καὶ μέλι ἄριστον.

ΛΕΡΟΣ

Νῆσος τοῦ Αἰγαίου, ΝΑ. τῆς Πάτμου καὶ ΒΔ. τῆς Καλύμνου, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ πορθμοῦ πλάτους $1\frac{1}{2}$ μιλίου (Διαπόρι), ἔχει ἐμβαδὸν 64 περίπου □ χιλιαμέτρων. Ἔχει δύο λιμένας, τὸ «Λακκί» καὶ τὰ «Λέπυρα». Κατὰ τὸ Β. τῆς νήσου ὑπάρχει τὸ μοναστήριον «Παρθένων» ἐντὸς εὐρείας κοιλάδος, ὑφ' ἣν ἄριστος λιμὴν προφυλασσόμενος ὑπὸ τῆς νησίδος «Ἀρχαγγέλι». Ἡ Λέρος εἶνε ἐν γένει εὐφορος καὶ ἔχει κοιλάδας καλλιεργησίμους. Κατὰ τὴν Α. παραλίαν εἶνε ἐκτισμένη ἡ κωμόπολις Ἁγία Μαρίνα, ὅπου,

κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, ἐτρέφοντο αἱ Μελεαγρίδες Ὀρνίθες, εἰς ἃς μετεμόρφωσεν ἡ Ἄρτεμις τὰς ἀδελφάς τοῦ Μελεάγρου, εὐσπλαγχνισθεῖσα αὐτὰς θρηγνύσας ἀπαύστως ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀδελφοῦ. Ἡ Λέρος ἦτο πατρίς τοῦ ἱστορικοῦ Φερεκύδου, ὑπῆρχε δ' ἐν αὐτῇ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀνέρχεται εἰς 8000, ἐξ ὧν περὶ τοὺς τρισχιλίους ἀποδημοῦσιν ἰδίᾳ εἰς Αἴγυπτον ἐπιδεδομένοι εἰς διαφόρους ἐργασίας καὶ ἐπαγγέλματα. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι εἶνε εὐποροὶ, φίλεργοι, φιλόπονοι καὶ οἰκονόμοι. Προϊόντα παράγει ἐλάχιστα, οἱ δὲ δημητριακοὶ καρποὶ μόλις ἐξαρκοῦσι πρὸς χρῆσιν τῶν κατοίκων διὰ δύο τὸ πολὺ μῆ-

Ἡ ἐν Πάτμῳ Ἱστορική Μονὴ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου

νας. Μόνον οἴνου γίνεται ἀρκετὴ ἐξαγωγή. Ἐχει δροσεράς καὶ καταψύτους ἐσοχάς, ὧν αἱ κυριώτεραι τοῦ Λαγκίου, τῶν Λεππιδων, Τεμενίων, Ξηροκάμπου, Κριθωνίου, Γούρνας, Συκιάς, Ἀββᾶ, Δρυμῶνος καὶ Βρωμολίθου. Ἄλλοτε διετῆρει ἱστιοφόρον ναυτιλίαν ἐν ἀκμῇ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀτμήρους, οἱ ἰδιοκτῆται ἠναγκάσθησαν νὰ ἀγοράσουν ἀτμόπλοια, μετοικίσαντες εἰς Σῆρον καὶ Πειραιᾶ λόγῳ εὐκολίας πρὸς ἀνθρώκευσιν καὶ ναύλωσιν. Ἐν τῇ νήσῳ λειτουργοῦν Ἀστική Σχολὴ ἐξατάξιος μετὰ 400 μαθητῶν, Παρθεναγωγεῖον ἐξατάξιον μετὰ 350 μαθητριῶν, δύο Νηπιαγωγεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων καὶ ἐν γραμματοδιδασκαλεῖον.

ΠΑΤΜΟΣ

Ἀνήκουσα εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν Ἀνατ. Σποράδων κεῖται ΝΔ. τῆς Σάμου, ΒΔ. τῆς Λέρου καὶ ΝΑ. τῆς Ἰκαρίας, ἔχει δὲ περί-

μετρον 12 μυλίων καὶ εἶνε ἐν γένει ὀρεινὴ καὶ πετρώδης. Κατοικεῖται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Ἑλλήνων ὀρθοδόξων μὴ ὑπερβαίνοντων τὰς 3.700, ἐξ ὧν δισχιλίοι ἐν τῇ πρωτεύουσῃ (Χώρα), χίλιοι εἰς τὸν συνοικισμόν «Κεντρικοῦ-λιμένος»-(ἢ-Σκάλας) καὶ ἑπτάκοσιοι εἰς τὸν «Κάμπον» εἰς τὸ βόρειον τῆς Νήσου. Ἡ βλάστησις εἶνε ἀραιά. Καλλιεργεῖται ὁ σίτος, ἡ κριθή, τὰ σπρια καὶ ὀπωρικά εἰς μικρὰν ποσότητα. Ἐκ τῆς καλλιεργείας τῆς ἀμπέλου παράγονται σταφυλαὶ 80-100,000 ὁκ. ἀποστελλόμεναι πᾶσαι εἰς Αἴγυπτον. Ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων ὑπάρχουν ὀλίγα. Ἡ Πάτιμος ἐγένετο περιώνυμος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ διαμονὴν Ἰωάννου τοῦ

Θεολόγου γράφαντος αὐτόθι τὴν Ἀποκάλυψιν, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν περίπυστον Σχολὴν τὴν ἐν ἡμέραις δουλείας φωτίσασαν ἐπὶ αἰῶνα καὶ πλέον τὸ Ἔθνος, καὶ διὰ τὴν περιφανῆ Μονὴν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἐν ᾗ εὑρεται καὶ ἡ πλουσιωτάτη βιβλιοθήκη ἡ ἐκ 4.000 τόμων ἀπαρτιζομένη, ἐξ ὧν οἱ 500 χειρόγραφοι.

Κ Α Σ Ο Σ

Κειμένη εἰς τὴν ἐσχατιὰν τοῦ Αἰγαίου περιδρέχεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τοῦ Καρπαθίου πελάγους, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Λιβυκοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Κρητικοῦ, ἀπέχει δὲ τῆς ἀνατολικῆς ἅκρας τῆς Κρήτης 28 μίλια. Εἶνε βραχὺδης, ἀπόκρημνος καὶ ἀλίμενος, μόνον δὲ εἰς τὸ Β. αὐτῆς μέρος ἔχουσα ὁμα-

Κασία κόρη μὲ ἐγχώριον κάλυμμα

λὰς τινὰς καλλιεργησίμους γαίας. Ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ταύτης κεῖνται καὶ αἱ ἕξ αὐτῆς κωμοπόλεις εἰς μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων καὶ τῆς παραλίας ἀπόστασιν. Ἄν καὶ ἄνυδρος, ἔχει κοιλάδας τινὰς καταφύτους ἐξ ἀμπελώνων καὶ θένδρων καρποφόρων. Ἐχει κλῖμα ἐξαίρετον, ἰδίως κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ θέρος. Ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως καὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς παραλίας τῆς, οἱ κάτοικοι εἶνε ἐπιβεβημένοι κυρίως εἰς τὴν ναυτιλίαν. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν διετήρουν ἄκμαϊον ἐμπορικὸν στόλον. Πρὸ εἰκοσαετίας ἡ Κάσος ἠρίθμει 60 μεγάλα ἱστιοφόρα πλοῖα, 700-1000 τόνων ἑκαστον, ναυπηγούμενον ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ. Ἀλλ' ἔνεκα τοῦ συναγωνισμοῦ τῶν ἀτμοπλοίων ἡ ἱστιοφόρος ναυτιλία ἐξέλιπε συμπαρασύρασα καὶ τὰ ἕξ λαμπρὰ ναυπηγεῖα τῆς τὰ ἀπασχολοῦντα ὑπερτριακοσίους ἐργάτας, ὁ δὲ πληθυσμὸς ἡλαττώθη, διότι οἱ κάτοικοι ἠναγκάσθησαν νὰ μεταναστεύσουν εἰς ξένας χώρας, ἰδίως εἰς Αἴγυπτον, ἔνθα συνεκρότησαν βαθμηδὸν πολυπληθεῖ παροικίαν,

ἀποτελεσθεῖσαν ἐκ τῶν δύο τρίτων τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς νήσου. Σήμερον οἱ Κάσιοι κέκτηνται περὶ τὰ 20 μεγάλα ἀτμόπλοια χωρητικότητος 70,000 τόννων. Ὁ ἐν τῇ νήσῳ παραμένων πληθυσμὸς δὲν ὑπερβαίνει τὰς 3,000 κατοίκων. Ἐν ταῦτοις συντηροῦνται τρεῖς μικταὶ ἀστικάι σχολαὶ (ἐν Ἀγίᾳ Μαρίνῃ, ἐν Φρῦ καὶ ἐν Ἀρβανιτοχωρίῳ) μετὰ μαθητῶν ἐν ὅλῳ 500 ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἡ Κάσος παράγει οἶνον, σῦκα, σταφυλὰς. ἀμύγδαλα, μέλι, ὀπώρας καὶ βούτυρον ὀνομαστόν, μόλις ὅμως ἐπαρκούντα εἰς τὴν ἐπιχώριον κατανάλωσιν. Ὑπάρχουν καὶ περὶ τὰ 16 γυψωρυχεῖα ἀποδίδοντα ἄλλοτε ὑπὲρ τὰς 30,000 τόννων γύψου, ἐξαγομένου τὸ πλεῖστον ἐν Ρωσσίᾳ. Ἀλλὰ δι' ἑλλειψιν ἱστιοφόρων μεταφορικῶν πλοίων καὶ ἐνεκεν τοῦ ἐν Ρωσσίᾳ βαρυτάτου εἰσαγωγικοῦ δασμοῦ, ἡ σημερινὴ παραγωγή δὲν ὑπερβαίνει τὰς 4—5 χιλ. τόννων.

Κ Α Ρ Π Α Θ Ο Σ

Ἡ Κάρπαθος, κοινῶς Σκάρπαθος, κεῖται μεταξὺ Κρήτης καὶ Ρόδου. Παρ' ἀρχαίοις ἐκαλεῖτο Τετράπολις διὰ τὰς ἐν αὐτῇ 4 πόλεις. Τὰ παράλια εἶνε πλήρη ἀκρωτηρίων, ἐξ ὧν τὰ γνωστότερα ἡ Μακρὰ Πούντα, τὸ Τραγοπήδημα καὶ ἡ Πάτελλα. Ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς νήσου εἶνε ὁ λεγόμενος Τρίστομος, ὀνομασθεὶς οὕτω ἐκ τῶν τριῶν πρὸ αὐτοῦ στομίων. Ἄν καὶ ὀρεινὴ καὶ πετρώδης, στερουμένη ἐντελῶς πεδιάδων, κατφεῖτο πυκνῶς τὸ πάλαι, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 90,000 κατοίκων. Σήμερον δὲ πληθυσμὸς τῆς μόλις ἀνέρχεται εἰς 11,000 περίπου. Πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶνε τὸ Ἀπέρειον, κείμενον εἰς τὸ μέσον καὶ Α. μέρος αὐτῆς, ἔνθα ἐδρεῦε ἡ Διοίκησις αὐτῆς καὶ ὁ Μητροπολίτης Κάσου — Καρπάθου. Προϊόντα παράγει ἐλάχιστα, ἀλλ' ἀρίστης ποιότητος. Ἡ νήσος ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1522 ἐπὶ Σουλεῦμάν. Τῷ 1828 οἰκείᾳ θελήσει ἠγώθη μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπήχθη εἰς τὴν διαιτητικὴν ἀκτῖνα Θήρας. Ἀλλὰ μετὰ 5 ἐτὶ ἐπανῆλθεν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης διευθέτησιν τῶν ὁρίων τῆς Νέας Ἑλλάδος.

ΣΤΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΙΒ'

Κ' εἶπε γιὰ Σένα ἡ Μοῖρα: «Νά, ὁ Δυνατός!»
 «Μ' Ἐκδικητὴ ὁμοφαῖα εἰς τὰ χέρια,
 δικέφαλος γιὰ τὴν Ἑλλάδα Ἀετός,
 τὴ Δόξα τῆς θῆς νὰ τὴν ἀνεβάσῃ ὡς τ' ἀστέρια!»

Κ' ἦρθε ἡ μεγάλη ὥρα. Τὸ αἷμα ποταμός!

Ἔφτασε τῆς Ἐκδίκησης ὁ χρόνος,

κι' ἀντήχησε τῆς Μοίρας ὁ χορημός:

— «Νά, ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Βουλγαροκτόνος!»

(Σμύρνη, 1913)

ΣΥΛΒΙΟΣ